

Sygn. akt I PSKP 31/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 czerwca 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Gonera (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Bohdan Bieniek

SSN Romualda Spyt

w sprawie z powództwa Stowarzyszenia „T.” w P. działającego na rzecz R. W. i M. S.

przeciwko X. Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w P. (poprzednio N. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł.)

o ryczałty za noclegi,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Spółecznych w dniu 30 czerwca 2021 r.,

skargi kasacyjnej strony powodowej od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Spółecznych w Ł.

z dnia 6 marca 2019 r., sygn. akt VIII Pa (...),

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Okręgowemu w Ł. do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Ł., wyrokiem z 15 grudnia 2015 r., w sprawie z powództwa Stowarzyszenia „T.” z siedzibą w P., działającego na rzecz R. W. i M. S. przeciwko N. spółki z o.o. z siedzibą w Ł. (aktualnie X. spółka z o.o. z siedzibą w P.) zasądził od strony pozwanej na rzecz R. W. tytułem ryczałtów za noclegi za okres od grudnia 2009 r. do kwietnia 2012 r. kwoty wymienione w wyroku wraz z ustawowymi odsetkami (pkt I); zasądził od strony pozwanej na rzecz M. S. tytułem ryczałtów za noclegi za okres od listopada 2009 r. do grudnia 2011 r. kwoty wymienione w wyroku wraz z ustawowymi odsetkami (pkt II). W pozostałym zakresie oddalił powództwo (pkt III). Ponadto Sąd zasądził od strony pozwanej na rzecz Stowarzyszenia „T.” w P. kwotę 2.916 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt IV), obciążył pozwaną kosztami sądowymi, których nie mieli obowiązku uiścić powodowie, i nakazał pobrać od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Ł. kwotę 2.390,88 zł tytułem kosztów sądowych (pkt V), a także nadał wyrokowi rygor natychmiastowej wykonalności w punkcie I. do kwoty 2.738,52 zł (pkt VI), zaś w punkcie II. do kwoty 2.907,71 zł (pkt VII).

Na skutek apelacji obydwu stron – powodowego Stowarzyszenia „T.” oraz strony pozwanej – Sąd Okręgowy w Ł., wyrokiem z 6 marca 2019 r.:

1) z apelacji pozwanego:

- a) zmienił zaskarżony wyrok w punktach I, II, IV, V, VI i oddalił powództwo oraz zasądził od Stowarzyszenia „T.” w P. na rzecz X. spółki z o.o. w P. (dotychczas N. spółka z o.o. w Ł.) kwotę 7.200 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;
- b) zasądził od Stowarzyszenia „T.” w P. na rzecz X. spółki z o.o. w P. (dotychczas N. sp. z o.o. w Ł.) kwotę 7.320 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu za drugą instancję;

2) z apelacji powoda:

- a) oddalił apelację;
- b) zasądził od Stowarzyszenia „T.” w P. na rzecz X. spółki z o.o. w P. (dotychczas N. spółka z o.o. w Ł.) kwotę 2.250 zł tytułem zwrotu kosztów procesu za drugą instancję;

Sąd drugiej instancji ustalił, że w toku postępowania apelacyjnego Sąd Rejonowy w P. VIII Wydział Gospodarczy wszczął postępowanie przymuszające

wobec Stowarzyszenia „T.” w sprawie obowiązku wpisu tego stowarzyszenia do rejestru przedsiębiorców. Postanowieniami z 2 marca 2017 r. i 8 sierpnia 2017 r. Sąd Rejonowy VIII Wydział Gospodarczy nałożył na zarząd stowarzyszenia odpowiednio w osobie E. W. oraz R. W. grzywnę celem przymuszenia do dokonania wpisu do rejestru przedsiębiorców w związku z prowadzeniem przez stowarzyszenie działalności gospodarczej.

Postanowieniem Sądu Okręgowego w P. X Wydział Gospodarczy Odwoławczy z 17 października 2017 r. uchylono w całości postanowienie z 8 sierpnia 2017 r. i sprawę przekazano Sądowi Rejonowemu w P. do ponownego rozpoznania.

Postanowieniem z 28 maja 2018 r. Sąd Rejonowy VIII Wydział Gospodarczy po raz kolejny nałożył grzywnę na zarząd Stowarzyszenia „T.” w osobie R. W. w związku z zaniechaniem dokonania wpisu stowarzyszenia do rejestru przedsiębiorców.

Postanowieniem Sądu Okręgowego w P. X Wydział Gospodarczy Odwoławczy z 18 października 2018 r. uchylono w całości postanowienie Sądu Rejonowego z 28 maja 2018 r. i umorzono postępowanie.

Ponadto Sąd Okręgowy w Ł. ustalił, że prawomocnym wyrokiem karnym z 14 sierpnia 2018 r., w sprawie III K (...), Sąd Rejonowy w P. III Wydział Karny w sprawie E. W. oskarżonej o to, że:

1) wbrew obowiązkowi wynikającemu z ustaw podatkowych w okresie od grudnia 2012 r. do 21 grudnia 2016 r. nie przechowywała jako prezes zarządu Stowarzyszenia „T.”, wystawionych na rzecz tego podmiotu rachunków oraz innych dokumentów – faktur VAT i paragonów dokumentujących rozliczenia z podmiotami działającymi na rzecz Stowarzyszenia „T.”, tj. o przestępstwo z art. 62 § 3 k.k.s.;

2) wbrew obowiązkowi wynikającemu z ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości, w okresie od stycznia 2010 r. do 21 grudnia 2016 r. jako prezes zarządu Stowarzyszenia „T.” nie prowadziła ksiąg tego podmiotu, który faktycznie prowadził działalność gospodarczą, tj. o przestępstwo z art. 60 § 1 k.k.s.;

3) wbrew obowiązkowi wynikającemu z ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości, w okresie od stycznia 2010 r. do 21 grudnia 2016 r. jako prezes zarządu Stowarzyszenia „T.” dopuściła do nieprowadzenia ksiąg rachunkowych

tego podmiotu, który faktycznie prowadził działalność gospodarczą, tj. o przestępstwo z art. 77 pkt 1 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości;

4) w okresie od stycznia 2010 r. do 21 grudnia 2016 r., działając jako prezes zarządu Stowarzyszenia „T.”, w krótkich odstępach czasu w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, w sytuacji grożącej niewypłacalnością tego stowarzyszenia, które zgodnie ze złożonymi do Urzędu Skarbowego deklaracjami podatkowymi CIT-8 za lata 2010-2016 nie osiągnęło żadnego przychodu w tym okresie, a prowadzone wobec stowarzyszenia egzekucje komornicze umarzano z powodu ich bezskuteczności, ukrywała składniki majątku Stowarzyszenia „T.” w postaci przychodów stowarzyszenia wynikających z zasądzonych na rzecz Stowarzyszenia „T.” kosztów zastępstwa procesowego przez ich nieewidencjonowanie; nie mogąc zaspokoić wszystkich wierzycieli spłacała z uzyskiwanych przez stowarzyszenie środków finansowych trzech swoich wierzycieli: radcę prawnego R. W., radcę prawnego S. J. oraz m. spółkę z o.o. z siedzibą w P., czym działała na szkodę wielu wierzycieli Stowarzyszenia „T.”: Wyższej Szkoły (...) w P., M. S., S. sp. j. w W.; M. sp. z o.o. w B.; H. sp. z o.o. w S.; M. P.; V. sp. z o.o. w W.; Przedsiębiorstwa Handlowo-Usługowego P. S.A. w T.; (...) Wyższej Szkoły (...) w P.; A. sp. j. w S.; T. SA w N.; T. S.A. w P.; M. sp. z o.o. w W.; R. sp. z o.o. w P.; B. sp. z o.o. w I.; J. D.; Sądu Okręgowego w W.; B. sp. z o.o. w B.; T. C.; B. K.; G. sp. z o.o. w W.; R. sp. z o.o. w Ł.; M. sp. z o.o. w K.; P. w G. sp. z o.o. w G.; T. sp. z o.o. w Z., udaremniając ich zaspokojenie, tj. o przestępstwo z art. 300 § 3 k.k. w zw. z art. 300 § 1 k.k. i art. 302 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k.;

orzekł w następujący sposób:

1) oskarżoną E. W. uznał za winną popełnienia czynu opisanego wyżej w pkt. 1, tj. występku z art. 62 § 3 k.k.s., i za to na podstawie art. 62 § 3 k.k.s. wymierzył oskarżonej karę grzywny w wysokości 60 stawek dziennych, ustalając wysokość jednej stawki na kwotę 100 zł;

2) oskarżoną E. W. uznał za winną popełnienia czynu opisanego wyżej w pkt. 2, tj. występku z art. 60 § 1 k.k.s., i za to na podstawie art. 60 § 1 k.k.s. wymierzył oskarżonej karę grzywny w wysokości 70 stawek dziennych, ustalając wysokość jednej stawki na kwotę 100 zł;

3) oskarżoną E. W. uznał za winną popełnienia czynu opisanego wyżej w pkt. 3, tj. występku z art. 77 pkt 1 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości, i za to na podstawie art. 77 pkt 1 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości wymierzył oskarżonej karę grzywny w wysokości 40 stawek dziennych, ustalając wysokość jednej stawki na kwotę 100 zł;

4) oskarżoną E. W. uznał za winną popełnienia czynu opisanego wyżej w pkt. 4, tj. występku z art. 300 § 3 k.k. w zw. z art. 300 § 1 k.k. i art. 302 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k., i za to w myśl art. 4 § 1 k.k. i art. 11 § 3 k.k. na podstawie art. 300 § 3 k.k. w zw. z art. 37a k.k. wymierzył oskarżonej karę grzywny w wysokości 150 stawek dziennych, ustalając wysokość jednej stawki na kwotę 100 zł;

5) na podstawie art. 85 § 1 k.k. i art. 86 § 1 i § 2 k.k. połączył orzeczone kary i wymierzył oskarżonej karę łączną grzywny w wysokości 200 stawek dziennych, ustalając wysokość jednej stawki na kwotę 100 zł;

6) na podstawie art. 46 § 1 k.k. zasądził od oskarżonej E. W. na rzecz: T. sp. z o.o. w Z. kwotę 1.800 zł; T. S.A. w P. kwotę 11.417,01 zł; B. sp. z o.o. w Inwałdzie kwotę 630 zł; Sądu Okręgowego w W. kwotę 13.864,69 zł; B. sp. z o.o. w B. kwotę 4.362,25 zł; G. sp. z o.o. w W. kwotę 5.727,65 zł; M. sp. z o.o. w K. kwotę 3.076 zł;

7) na podstawie art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 23 czerwca 1973 r. o opłatach w sprawach karnych (Dz.U. z 1983 r. Nr 49, poz. 233 ze zm.) zwolnił oskarżoną od uiszczenia opłaty i na podstawie art. 624 § 1 k.p.k. od ponoszenia w pozostałym zakresie kosztów sądowych, obciążając nimi Skarb Państwa.

Po dokonaniu dodatkowych ustaleń faktycznych Sąd Okręgowy w Ł. uznał, że apelacja strony pozwanej zasługuje na uwzględnienie. W ocenie Sądu odwoławczego trafne okazały się argumenty zarzucające powodowi (Stowarzyszeniu „T.” w P.) brak zdolności procesowej czynnej. Ponieważ był to zarzut najdalej idący, zbędne okazało się nie tylko rozpoznawanie pozostałych zarzutów apelanta, lecz także odnoszenie się do zarzutów zawartych w apelacji powoda, które dotyczyły braku orzeczenia co do części roszczeń.

Sąd drugiej instancji przypomniał, że organizacje pozarządowe – na warunkach określonych w art. 8 k.p.c., art. 61 k.p.c. i art. 462 k.p.c. – mogą występować jako uczestnicy postępowania cywilnego w znaczeniu procesowym

(tj. występować na rzecz określonej osoby fizycznej za jej uprzednią zgodą). W każdym przypadku organizacja pozarządowa działa na rzecz pracownika lub ubezpieczonego jako osoby fizycznej (z art. 61 k.p.c. wynika, że organizacja taka może działać tylko na rzecz osoby fizycznej). Niemniej jednak warunkiem takiego działania jest m.in. nieprowadzenie przez daną organizację pozarządową działalności gospodarczej.

Definicja działalności gospodarczej do 29 kwietnia 2018 r. była ujęta w art. 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej (tekst jednolity: Dz.U. z 2017 r., poz. 2168). Stosownie do tego przepisu działalnością gospodarczą była zarobkowa działalność wytwórcza, budowlana, handlowa, usługowa oraz poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin ze złóż, a także działalność zawodowa, wykonywana w sposób zorganizowany i ciągły. Obecnie art. 3 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz.U. z 2018 r., poz. 646 ze zm.) określa, że działalnością gospodarczą jest zorganizowana działalność zarobkowa, wykonywana we własnym imieniu i w sposób ciągły. Działalność gospodarczą definiuje także art. 15 ust. 2 ustawy z 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (tekst jednolity: Dz.U. z 2011 r. Nr 177, poz. 1054 ze zm.) jako działalność obejmującą wszelką działalność producentów, handlowców lub usługodawców, w tym podmiotów pozyskujących zasoby naturalne oraz rolników, a także działalność osób wykonujących wolne zawody, a w szczególności obejmującą czynności polegające na wykorzystywaniu towarów lub wartości niematerialnych i prawnych w sposób ciągły dla celów zarobkowych. Według orzecznictwa Sądu Najwyższego na tle innych przepisów (m.in. art. 118 k.c.) działalność gospodarczą wyróżnia kilka cech, a to: (a) profesjonalny charakter, (b) charakter zarobkowy oraz podporządkowanie regułom opłacalności i zysku lub zasadzie racjonalnego gospodarowania, (c) działanie we własnym imieniu, (d) ciągłość, powtarzalność działań oraz (e) uczestnictwo w obrocie gospodarczym (zob. w szczególności uchwały siedmiu sędziów Sądu Najwyższego: z 18 czerwca 1991 r., III CZP 40/91, OSNC 1992, nr 2, poz. 17; z 6 grudnia 1991 r., III CZP 117/91, OSNC 1992 nr 5, poz. 65 oraz z 14 marca 1995 r., III CZP 6/95, OSNC 1995 nr 5, poz. 72).

Ocena dopuszczalności działania danej organizacji pozarządowej w konkretnym postępowaniu należy zawsze do sądu orzekającego. W szczególności

sąd bada, czy zadanie statutowe organizacji nie polega na prowadzeniu działalności gospodarczej oraz czy spełnione są pozostałe warunki określone w art. 8, 61 i 462 k.p.c. Badanie to odbywa się z urzędu, zaś skutkiem ustalenia, że organizacja prowadzi działalność gospodarczą, jest utrata przez nią legitymacji do udziału w procesie. Zgodnie z utrwaloną w polskim prawie wykładnią, legitymacja procesowa to wynikająca z prawa materialnego kwalifikacja danego podmiotu do występowania w konkretnym procesie w charakterze strony. Brak legitymacji procesowej prowadzi do oddalenia powództwa, a więc merytorycznego rozstrzygnięcia sądu. Innymi słowy, legitymacja procesowa jest to określone normami prawa materialnego uprawnienie konkretnego powoda do dochodzenia sądowej ochrony określonego roszczenia materialnoprawnego przeciwko konkretnemu pozwanemu. Sąd, stwierdziwszy brak legitymacji procesowej, wydaje wyrok oddalający powództwo. Brak przesłanki merytorycznej może być przy tym niekiedy w toku procesu uleczony, jednak tylko wskutek czynności dyspozycyjnych powoda (art. 193 k.p.c.) albo na drodze przekształceń podmiotowych (art. 194-198 k.p.c.).

W toku prowadzonego w rozpoznawanej sprawie postępowania apelacyjnego zapadł wyrok karny stwierdzający fakt popełnienia przestępstwa przez prezesa zarządu Stowarzyszenia „T.” w P. E. W., w związku z faktem rzeczywistego prowadzenia działalności gospodarczej przez to stowarzyszenie. Tym samym orzeczenie co do istoty sporu w przedmiotowej sprawie wymagało zbadania kwestii posiadania przez Stowarzyszenie „T.” legitymacji procesowej do wytoczenia powództwa, czyli generalnie dopuszczalności jego działania w procesie.

Sąd Okręgowy w Ł. zaznaczył, że w myśl art. 11 § 1 k.p.c. ustalenia wydanego w postępowaniu karnym prawomocnego wyroku skazującego co do popełnienia przestępstwa wiążą sąd w postępowaniu cywilnym. Zakres wiązania prawomocnym wyrokiem skazującym dotyczy ustaleń co do okoliczności popełnienia przestępstwa zawartych w sentencji wyroku (por. wyrok Sądu Najwyższego z 2 lutego 2012 r., II CSK 330/11, LEX nr 1170224).

Co do faktów, w stosunku do których istnieje moc wiążąca wyroku karnego skazującego wyrażona w art. 11 k.p.c., nie ma zastosowania zasada swobodnej oceny dowodów (art. 233 § 1 k.p.c.), ponieważ sąd cywilny dokonuje tylko

subsumcji pod odpowiedni przepis prawa cywilnego wiążących ustaleń wynikających z wyroku karnego (por. wyrok Sądu Najwyższego z 16 grudnia 1961 r., II CR 1229/60, OSNC 1962 nr 3, poz. 118). Głównym celem normy wynikającej z art. 11 k.p.c. jest uniknięcie konieczności prowadzenia postępowania dowodowego w dwóch odrębnych postępowaniach sądowych w celu ustalenia tych samych faktów, a w konsekwencji możliwości wydania sprzecznych rozstrzygnięć w sprawach karnej i cywilnej na podstawie tych samych faktów (jedność jurysdykcji karnej i cywilnej). Istota mocy wiążącej wyroków karnych wyrażona w art. 11 k.p.c. oznacza więc, że sąd rozpoznający sprawę cywilną musi przyjąć, że skazany popełnił przestępstwo przypisane mu wyrokiem karnym (wyrok Sądu Najwyższego z 14 kwietnia 1977 r., IV PR 63/77, LEX nr 7928). Okoliczność ta nie może być przedmiotem postępowania dowodowego. Wykluczone jest również dowodzenie okoliczności sprzecznych z tymi, które ustalił sąd karny.

W prawomocnym wyroku karnym skazującym z 14 sierpnia 2018 r., w sprawie III K (...), Sąd Rejonowy w P. III Wydział Karny stwierdził, że E. W. jako prezes zarządu Stowarzyszenia „T.” popełniła przestępstwa w nim jej przypisane, nie prowadząc i dopuszczając do nieprowadzenia od stycznia 2010 r. do 21 grudnia 2016 r. ksiąg rachunkowych tego podmiotu, który faktycznie prowadził działalność gospodarczą. Tym samym ustalenie co do faktycznego prowadzenia przez Stowarzyszenie „T.” od stycznia 2010 r. działalności gospodarczej wiąże Sąd orzekający w obecnej sprawie i prowadzi do uznania, że organizacja ta nie jest uprawniona do brania udziału w tym postępowaniu jako występująca w imieniu i na rzecz pracowników. Wobec potwierdzenia faktu prowadzenia działalności gospodarczej Stowarzyszenie „T.” nie spełnia przesłanek, o których mowa w art. 462 k.p.c. w związku z art. 8 k.p.c. i art. 61 k.p.c. Brak legitymacji procesowej czynnej do występowania w procesie musi powodować zatem uwzględnienie apelacji strony pozwanej. Sąd drugiej instancji nie jest bowiem uprawniony do merytorycznego rozpoznania apelacji w sytuacji, gdy organizacja reprezentująca pracowników, z uwagi na prowadzenie przez nią działalności gospodarczej, w ogóle nie jest uprawniona do występowania z roszczeniem po stronie powodowej.

W ocenie Sądu Okręgowego w żadnym razie nie można uznać również, że skutki braku możliwości udziału w procesie Stowarzyszenia „T.” mogą zostać

zniesione przez odpowiednie przekształcenia podmiotowe na podstawie art. 196 § 1 k.p.c. Z uwagi na zasadę niezmienności stron postępowania w stosunku do stanu, jaki istniał w chwili zamknięcia rozprawy przed sądem pierwszej instancji, brak jest jakichkolwiek podstaw do przekształceń podmiotowych w postępowaniu apelacyjnym. Przepis art. 391 § 1 k.p.c. wyłącza bowiem możliwość stosowania przed sądem drugiej instancji art. 194-196 i 198 k.p.c. (por. wyrok Sądu Najwyższego z 3 kwietnia 2001 r., I PKN 342/00, OSNAPiUS 2003 nr 1, poz. 15). Pracownicy na rzecz których wytoczono powództwo, nie zdecydowali się zaś na samodzielne jego poparcie, mimo że przez lata mieli taką możliwość.

Z tych wszystkich względów wniesiona przez pozwaną apelacja zasługiwała na uwzględnienie. Sąd Okręgowy w Ł. zgodnie z art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok w punktach I, II, IV, V, VI i oddalił obydwa powództwa. Konsekwentnie apelacja powoda podlegała oddaleniu.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Okręgowego w Ł. wniosło powodowe Stowarzyszenie „T.”, działające na rzecz pracowników M. S. i R. W., zaskarżając wyrok w całości. Jako podstawy skargi kasacyjnej wskazano naruszenie przez Sąd drugiej instancji przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy:

a) art. 391 § 1 k.p.c. w związku z art. 8 k.p.c. przez uznanie, że powodowa organizacja pozarządowa nie ma legitymacji czynnej do występowania w sprawie, w sytuacji gdy z jej zadań statutowych nie wynika, aby prowadziła działalność gospodarczą. Sąd Okręgowy nie ustalił, czy prowadzona działalność gospodarcza jest działalnością główną. Sąd w dniu wyrokowania uznał, że powodowa organizacja pozarządowa prowadzi działalność gospodarczą, mimo że z treści przywoływanego przez niego dowodu (wyroku karnego) wynika, że działalność ta miała być prowadzona do grudnia 2016 r.;

b) art. 391 § 1 k.p.c. w związku z art. 217 § 1 k.p.c. w związku z art. 227 k.p.c. i w związku z art. 11 zd. drugie k.p.c. przez pominięcie wniosku dowodowego strony powodowej o przeprowadzenie dowodów z dokumentów znajdujących się w aktach sprawy III K (...) na okoliczność nieprowadzenia przez powodowe stowarzyszenie działalności gospodarczej i tym samym uniemożliwienie stronie powodowej jako osobie niebędącej oskarżonym w sprawie III K (...) przedstawienia

dowodów potwierdzających fakt nieprowadzenia przez nią działalności gospodarczej oraz wykazania, że w aktach sprawy III K (...) brak jest dowodów potwierdzających prowadzenie takiej działalności.

Strona skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania oraz o zasądzenie od pozwanej na rzecz strony powodowej zwrotu kosztów procesu w postępowaniu kasacyjnym według norm przepisanych.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną, strona pozwana wniosła o jej oddalenie oraz zasądzenie od powoda na rzecz strony pozwanej kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu przed Sądem Najwyższym wywołanym wniesieniem skargi kasacyjnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna okazała się uzasadniona i z tej przyczyny została uwzględniona.

1. Podstawowy zarzut skargi kasacyjnej dotyczył naruszenia art. 8 k.p.c. w związku z przyjęciem przez Sąd Okręgowy, że powodowa organizacja pozarządowa nie miała legitymacji czynnej do występowania w rozpoznawanej sprawie, ponieważ prowadzi działalność gospodarczą.

Należy przypomnieć, że według art. 8 k.p.c., organizacje pozarządowe, których zadanie statutowe nie polega na prowadzeniu działalności gospodarczej, mogą dla ochrony praw obywateli, w wypadkach przewidzianych w ustawie, wszcząć postępowanie oraz wziąć udział w toczącym się postępowaniu. Jak wynika z przytoczonego przepisu, w postępowaniu cywilnym mogą uczestniczyć tylko te organizacje pozarządowe (np. stowarzyszenia), których zadanie statutowe nie polega na prowadzeniu działalności gospodarczej. W piśmiennictwie (doktrynie) dominuje pogląd, zgodnie z którym określenie to odnosi się jedynie do głównej działalności statutowej, organizacja pozarządowa nie traci możliwości udziału w postępowaniu cywilnym, gdy działalność gospodarcza jest jej działalnością uboczną, a dochody (zyski) z tej działalności są przeznaczane na główną działalność statutową. Podkreśla się przy tym, że niedopuszczalna jest interpretacja, zgodnie z

którą organizacje prowadzące jakąkolwiek działalność gospodarczą nie mogą być uważane za organizacje uprawnione do działania według przepisów art. 8 i 61 k.p.c. O przyznaniu danej organizacji statusu organizacji uprawnionej do działania w postępowaniu cywilnym powinny decydować jej cele statutowe. Ponadto zwraca się uwagę, że Kodeks postępowania cywilnego nie wyklucza prowadzenia przez daną organizację działalności gospodarczej, byleby działalność ta nie stanowiła jej głównego zadania (K. Gajda-Roszczyńska [w:] Kodeks postępowania cywilnego, tom 1: Komentarz do art. 1-729, [red.] A. Góra-Błaszczkowska, Warszawa 2016, s. 97; P. Grzegorzczak [w:] Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Postępowanie rozpoznawcze, [red.] T. Ereciński, Warszawa 2012, s. 151; M. Uliasz, Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, Warszawa 2008, s. 18). Przyjęcie odmiennego poglądu oznaczałoby, że każda organizacja, w której statucie znajduje się postanowienie dopuszczające możliwość prowadzenia przez nią działalności gospodarczej, nie mogłaby brać udziału w postępowaniu cywilnym, dlatego celowe jest przyjęcie możliwości prowadzenia przez organizacje społeczne (pozarządowe) działalności *non profit* (albo *not for profit*), to jest takiej, w której cały dochód z działalności gospodarczej jest przeznaczany na koszty prowadzonej działalności statutowej oraz realizację celów statutowych.

Stanowisko to ma oparcie w treści art. 8 k.p.c., który dopuszcza do postępowania cywilnego organizacje pozarządowe, których zadanie statutowe nie polega na prowadzeniu działalności gospodarczej (jako działalności zasadniczej, podstawowej albo przeważającej), oraz w art. 2, 10 i 34 ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. – Prawo o stowarzyszeniach (jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 2261; dalej: Prawo o stowarzyszeniach). Z powołanych przepisów Prawa o stowarzyszeniach wynika, że generalnie dopuszczalne jest prowadzenie przez stowarzyszenie działalności gospodarczej, jednak nie może to być jego celem statutowym (działalnością główną), zaś dochód z tej działalności służyć ma wyłącznie realizacji celów statutowych.

W obecnym stanie prawnym zakaz prowadzenia działalności gospodarczej jako działalności statutowej można wyprowadzić już z samej definicji organizacji pozarządowej zawartej w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 23 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r.,

poz. 1057 ze zm.), która wyłącza z zakresu tej kategorii podmioty działające w celu osiągnięcia zysku, a więc prowadzące działalność zarobkową.

Ustawodawca w Prawie o stowarzyszeniach posłużył się sformułowaniem „działalność gospodarcza” w rozumieniu definicji działalności gospodarczej zawartej w art. 2 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 2168 ze zm.), uchylonej z dniem 30 kwietnia 2018 r., oraz w art. 3 aktualnie obowiązującej ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 162). Jedną z przesłanek działalności gospodarczej jest jej zarobkowy charakter. Przesłanka ta jest spełniona wtedy, gdy prowadzenie działalności gospodarczej nastawione jest na uzyskiwanie dochodu, choć może się zdarzyć, że działalność ta w pewnym okresie przynosi straty.

Z kolei działalność określana jako *non profit* (*not for profit*) polega na przeznaczaniu całości dochodów (zysków) na koszty prowadzenia działalności oraz na cele statutowe organizacji pozarządowej, jest więc oderwana od celu zarobkowego, charakterystycznego dla działalności gospodarczej, co uzasadnia uznanie jej za działalność niezarobkową. Jak stwierdził Sąd Najwyższy w postanowieniu z 19 czerwca 1996 r., III CZP 66/96 (OSNC 1996 nr 10, poz. 133), art. 2 ust. 1 Prawa o stowarzyszeniach wprowadza szczególne odróżnienie stowarzyszeń od innych osób prawnych typu korporacyjnego, prowadzących działalność gospodarczą, a to w ten sposób, że zastrzega niedopuszczalność przeznaczania dochodu (czystego dochodu albo dochodu netto, czyli zysku) z działalności gospodarczej stowarzyszenia do podziału między członków (tak uchwalała skład siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 27 lutego 1990 r., III PZP 59/89, OSNCP 1990 nr 10-11, poz. 126), przyjmując jednocześnie, że ma on służyć realizacji celów statutowych stowarzyszenia. Tak też należy obecnie rozumieć określenie (art. 2 ust. 1 Prawa o stowarzyszeniach), że stowarzyszenie jest „zrzeszeniem o celach niezarobkowych”. Wyraża się to także formułą „*not for profit*”, która wyklucza cele komercyjne działalności, a nakazuje przeznaczać pozyskane środki na działalność statutową (porównywalne pod tym względem są związki zawodowe, które też prowadzą działalność gospodarczą „*not for profit*” – art. 24 ust. 1 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych, Dz.U. Nr 55,

poz. 234 ze zm., obecnie tekst jednolity: Dz.U. z 2019 r., poz. 263). Z punktu widzenia art. 8 k.p.c. prowadzenie przez stowarzyszenie działalności gospodarczej (nastawionej na uzyskiwanie dochodu) nie może być statutowym celem głównym, lecz może mieć charakter uboczny, służący realizacji głównych celów statutowych. Działalność ta może być przy tym wykonywana zarówno w formach organizacyjnie wyodrębnionych, jak i bezpośrednio (w formie niewyodrębnionej), w którym to przypadku powinno mieć miejsce wyodrębnienie księgowe, co ułatwia kontrolę (np. organów podatkowych, sądu rejestrowego). Z praktyki wiadomo też, że w aktualnych realiach społeczno-gospodarczych wiele stowarzyszeń prowadzi działalność gospodarczą, co najmniej w formie niewyodrębnionej, aby pozyskiwać środki na działalność statutową.

Podsumowując, działalność gospodarcza prowadzona przez organizację pozarządową (np. stowarzyszenie) może mieć jedynie charakter wspomagający wobec działalności statutowej. W praktyce oznacza to, że nigdy nie może ona dominować nad celami określonymi w statucie tej organizacji. Warto jednak zauważyć, że cel prowadzenia działalności gospodarczej w przypadku organizacji pozarządowych (w tym stowarzyszeń i fundacji) jest zasadniczo taki sam, jak w przypadku przedsiębiorców: chodzi o wygenerowanie zysków (dochodu netto). Skala prowadzenia działalności gospodarczej przez organizacje pozarządowe w stosunku do ich głównej działalności statutowej jest istotna z tego względu, że (zgodnie z obowiązującymi regulacjami prawnymi) nie może to być działalność dominująca. Inaczej rzecz ujmując, działalność gospodarcza stowarzyszenia nigdy nie może stanowić nadrzędnego celu istnienia danej organizacji ani dominować nad jej celami statutowymi. Zyski wypracowane przez taką organizację jako efekt prowadzenia działalności gospodarczej mogą służyć wyłącznie finansowaniu działalności zdefiniowanej w statucie stowarzyszenia, czyli muszą być przeznaczone na realizację celów statutowych. Beneficjentem zysków z tej działalności nie mogą być w szczególności członkowie stowarzyszenia. Prowadzenie tak scharakteryzowanej działalności gospodarczej (jako działalności ubocznej w stosunku do działalności statutowej) nie pozbawia stowarzyszenia prawa udziału w postępowaniu cywilnym na zasadach przewidzianych w art. 8 k.p.c.

Prowadzenie przez organizacje pozarządową w taki sposób rozumianej dopuszczalnej działalności gospodarczej (zarobkowej) powinno stanowić punkt wyjścia dalszych rozważań.

2. Sąd Okręgowy w zaskarżonym wyroku odrzucił – ze względu na brak legitymacji procesowej powodowego Stowarzyszenia – możliwość jego udziału w procesie na podstawie art. 8 k.p.c. (i art. 462 k.p.c.), uznając, że Stowarzyszenie to prowadziło działalność gospodarczą. Taka ocena jest na obecnym etapie ustaleń, rozważań i ocen Sądu Okręgowego przedwczesna. Sąd Okręgowy oparł swoją ocenę w istocie na jednym tylko argumencie, wyprowadzonym z art. 11 k.p.c. Uznał mianowicie, że w postępowaniu cywilnym wiąże go wydany w postępowaniu karnym prawomocny wyrok skazujący byłą prezes zarządu powodowego Stowarzyszenia „T.” E. W. za popełnienie przestępstw, szczegółowo opisanych w wyroku Sądu Rejonowego w P. (III Wydział Karny) z 14 sierpnia 2018 r. w sprawie III K (...), których przypisanie jej świadczy o tym, że Stowarzyszenie to prowadziło działalność gospodarczą.

Wykładnia art. 11 k.p.c. co do sposobu i zakresu, w jakim wyrok karny skazujący wpływa na postępowanie cywilne, została ugruntowana w judykaturze. Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w wyroku z 22 lipca 2009 r., I UK 52/09 (LEX nr 529677), moc wiążąca wyroków karnych została wprowadzona dla uniknięcia możliwości wydawania na podstawie tych samych stanów faktycznych różnych orzeczeń w sprawach cywilnych i karnych (por. wyrok Sądu Najwyższego z 8 stycznia 2004 r., I CK 137/03, LEX nr 1615840). W orzecznictwie Sądu Najwyższego akcentuje się konieczność traktowania art. 11 k.p.c., ustanawiającego związek sądu cywilnego ustaleniami prawomocnego wyroku sądu karnego skazującego co do popełnienia przestępstwa, jako normy szczególnej, będącej wyjątkiem od zasady swobodnej oceny dowodów i poczynionych w wyniku tej oceny ustaleń sądu cywilnego (por. wyrok Sądu Najwyższego z 20 lipca 2007 r., I CSK 105/07, LEX nr 287769). Z utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika, że sąd cywilny wiąże tylko zawarte w sentencji wyroku karnego skazującego ustalenia dotyczące osoby sprawcy czynu przypisanego oskarżonemu i przedmiotu przestępstwa (por. np. wyrok z 8 stycznia 2004 r., I CK 137/03, LEX nr 1615840; postanowienie z 28 sierpnia 2002 r., II UK 41/02, LEX nr 571979).

Okoliczności wykraczające poza te elementy nie są dla sądu orzekającego w sprawie cywilnej wiążące, nawet jeżeli znajdują się w sentencji orzeczenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z 17 czerwca 2005 r., III CK 642/04, LEX nr 177207).

Nawiązując do tych ogólnych ocen prezentowanych w orzecznictwie, należy przypomnieć, że E. W., prezes zarządu powodowego Stowarzyszenia, została skazana między innymi za występki z art. 62 § 1 k.k.s., który przewiduje, że podlega karze ten, „kto wbrew obowiązkowi nie wystawia faktury lub rachunku, wystawia je w sposób wadliwy albo odmawia ich wydania (...)”. Prowadzenie działalności gospodarczej należy do znamion ustawowych tego występk. Obowiązek wystawiania rachunku przewiduje już sama ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 1325 ze zm.). Zakłada ona w art. 87, że podatnicy prowadzący działalność gospodarczą obowiązani są, na żądanie kupującego lub usługobiorcy, wystawić rachunek potwierdzający dokonanie sprzedaży lub wykonanie usługi. Z kolei na mocy art. 106b ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 685) podatnik, a więc osoba prowadząca działalność gospodarczą (art. 15 ust. 1 tej ustawy), zobowiązani są do wystawiania faktur.

Sąd Okręgowy prawidłowo przyjął, że był związany ustaleniem dotyczącym prowadzenia przez powodowe Stowarzyszenie działalności gospodarczej od grudnia 2012 r. do 21 grudnia 2016 r. Nie jest możliwe prowadzenia obecnie dowodów na okoliczności przeczące temu ustaleniu. Natomiast z ustalenia tego nie wynika (i nie może wynikać), czy działalność ta miała charakter uboczny, czy też przeciwnie – główny (statutowy). W tym zakresie wyrok karny nie ma mocy wiążącej.

Do Sądu Okręgowego należała ocena, czy powodowe Stowarzyszenie jako organizacja pozarządowa prowadzi (lub prowadziło do chwili wydania prawomocnego wyroku zaskarżonego skargą kasacyjną) działalność gospodarczą jako działalność główną, czy też prowadzenie tej działalności miało charakter jedynie uboczny. Skutkiem ustalenia, że organizacja pozarządowa prowadzi lub prowadziła działalność gospodarczą jako działalność statutową (główną, podstawową, zasadniczą), jest brak po jej stronie legitymacji procesowej od

początku do końca postępowania (zakończonego prawomocnym wyrokiem zaskarżonym skargą kasacyjną) albo utrata tej legitymacji w trakcie postępowania.

Dokonując ustaleń dotyczących tej kwestii – zasadniczej dla rozstrzygnięcia sprawy jako związanej z legitymacją procesową organizacji pozarządowej (art. 8 k.p.c.) – Sąd rozpoznający sprawę powinien brać pod uwagę przede wszystkim postanowienia statutu Stowarzyszenia, jednakże nie ma żadnych ograniczeń dowodowych w tym przedmiocie i dopuszczalne są wszelkie dowody przewidziane w Kodeksie postępowania cywilnego (w tym dowody z dokumentów urzędowych, jakimi są orzeczenia innych sądów wydane w sprawach prowadzonych z udziałem Stowarzyszenia „T.” w P., np. orzeczenia sądu rejestrowego, sądu gospodarczego itp.).

Tego rodzaju ustaleń zabrakło w zaskarżonym wyroku.

Przy dokonywaniu ustaleń i ocen dotyczących prowadzenia przez powodowe Stowarzyszenie działalności gospodarczej jako działalności głównej lub ubocznej pomocne mogą się okazać regulacje ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (por. wyrok Sądu Najwyższego z 11 maja 2021 r., I PSKP 16/21, niepublik.), w szczególności jej art. 3 ust. 2 (definiujący organizacje pozarządowe prowadzące działalność pożytku publicznego), art. 4 ust. 1 (określający sferę zadań publicznych, które mogą być wykonywane przez organizacje pożytku publicznego), art. 6 w związku z art. 9 ust. 1 (określające relacje między działalnością pożytku publicznego i działalnością gospodarczą).

Wypada zauważyć, że w wyroku z 11 maja 2021 r., I PSKP 16/21, Sąd Najwyższy wyraził pogląd, zgodnie z którym w definicji działalności pożytku publicznego nie mieści się udzielanie odpłatnej pomocy prawnej; niezależnie od wysokości wynagrodzenia za wykonanie usługi prawnej i niezależnie od wysokości wynagrodzenia osób świadczących takie usługi, działalność ta – jeżeli jest prowadzona w sposób zorganizowany i ciągły – stanowi działalność gospodarczą. Wykładnia art. 8 i art. 462 k.p.c. w związku z art. 9 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie prowadzi do konstatacji, że jeżeli dany rodzaj działalności odpłatnej pożytku publicznego organizacji pozarządowej stanowi działalność gospodarczą, to nie jest dopuszczalne

wytoczenie przez taką organizację na rzecz pracownika powództwa związanego z tym rodzajem działalności.

Z ustaleń zaskarżonego wyroku wynika, że powodowe Stowarzyszenie było przymuszane przez organy nadzoru do złożenia wniosku o wpis do rejestru przedsiębiorców, sąd rejestrowy nakładał nawet na prezesa zarządu Stowarzyszenia grzywny przymuszające do złożenia takiego wniosku, jednak ostatecznie wpis taki nie został dokonany a postępowanie w tym przedmiocie zostało umorzone. Wymagało to bardziej wnikliwego zbadania przez Sąd Okręgowy zasadniczej kwestii, czy powodowe Stowarzyszenie prowadziło działalność gospodarczą uniemożliwiającą występowanie w procesie sądowym w roli powoda.

W uzasadnieniu zaskarżonego wyroku nie ustalono precyzyjnie, z uwagi na jaki rodzaj działalności Sąd Okręgowy uznał, że Stowarzyszenie prowadziło działalność gospodarczą. Jeśli w ocenie Sądu działalnością gospodarczą było prowadzenie setek lub tysięcy spraw sądowych (w tym sporów pracowniczych i konsumenckich) za pośrednictwem Stowarzyszenia i przy wykorzystaniu przysługujących organizacji pozarządowej zwolnień od opłat: sądowych, skarbowych, od czynności cywilnoprawnych, w celu osiągnięcia (bez ryzyka finansowego, z naruszeniem uczciwej konkurencji profesjonalnych prawników i z pominięciem przepisów o pełnomocnictwie) bardzo wysokich wynagrodzeń przez prawników powiązanych ze Stowarzyszeniem, należałoby także dokonać analizy, czy również z tego względu doszło do prowadzenia działalności gospodarczej przez prawników (radców prawnych) przy wykorzystaniu formy organizacji pozarządowej do generowania zysków.

Według art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, działalnością pożytku publicznego jest działalność społecznie użyteczna, prowadzona przez organizacje pozarządowe w sferze zadań publicznych określonych w ustawie. Jeżeli zatem faktyczna działalność powodowego Stowarzyszenia polegała wyłącznie na wytaczaniu powództw za pośrednictwem profesjonalnych pełnomocników, będących jednocześnie członkami Stowarzyszenia, połączonym z wnioskiem o zwrot kosztów procesu, to oznacza, nawiązując do wcześniejszych wywodów, że dochód z tej działalności przeznaczony był do podziału między członków Stowarzyszenia (radców prawnych),

a zatem Stowarzyszenie to prowadziło wyłącznie działalność komercyjną (zarobkową) i z tego powodu nie należy do kręgu organizacji pozarządowych, o których mowa w art. 8 i 462 k.p.c.

3. Sąd Najwyższy w obecnym składzie podziela pogląd wyrażony w postanowieniu z 30 stycznia 2014 r., III CZ 69/13 (LEX nr 1463887), że zgodnie z art. 316 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c., oceny istnienia lub braku legitymacji procesowej strony należy dokonać według stanu sprawy istniejącego w chwili orzekania przez sąd drugiej instancji. Jeżeli okazałoby się, że skazanie wyrokiem karnym dotyczyło określonego rodzaju działalności gospodarczej, który był kontynuowany również po uprawomocnieniu się wyroku skazującego wydanego w postępowaniu karnym, stanowiłoby to przeszkodę do skorzystania przez powodowe Stowarzyszenie jako organizację pozarządową z uprawnień określonych w art. 8 k.p.c. – nawet gdy wyrok karny skazujący obejmował okres, który zakończył się przed wydaniem przez Sąd Okręgowy wyroku zaskarżonego skargą kasacyjną - aż do stałego zaprzestania danego rodzaju działalności.

4. Częściowo uzasadnione są kasacyjne zarzuty naruszenia art. 217 § 1 k.p.c. w związku z art. 227 k.p.c. i w związku z art. 11 zd. drugie k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. przez uniemożliwienie stronie powodowej jako osobie niebędącej oskarżonym w sprawie III K (...) przedstawienia dowodów zaprzeczających tezie o prowadzeniu przez powodowe Stowarzyszenie działalności gospodarczej, ewentualnie wykazujących, że działalność ta miała charakter uboczny w stosunku do podstawowej działalności statutowej.

Należy podkreślić, że osoba, która nie była oskarżona w postępowaniu karnym, może powoływać się w postępowaniu cywilnym na okoliczności wyłączające lub ograniczające jej odpowiedzialność cywilną; może zatem podważać ustalenia faktyczne zawarte w prawomocnym skazującym wyroku karnym w celu wyłączenia lub ograniczenia swojej odpowiedzialności cywilnej. Zatem osoba taka może wykazywać w postępowaniu cywilnym nietrafność ustaleń objętych prejudycjalnością i uwolnić się w ten sposób od odpowiedzialności za działalność innej osoby skazanej prawomocnym wyrokiem karnym (albo tę odpowiedzialność ograniczyć). Podjęcie skutecznej obrony przez osobę trzecią na

podstawie art. 11 zd. drugie k.p.c. nie wyłącza mocy prejudycjalnej wyroku w stosunku do osoby prawomocnie skazanej.

Zasady te mają odpowiednie zastosowanie do oceny spełnienia warunków z art. 8 k.p.c. W tym kontekście należy przypomnieć, że to nie Stowarzyszenie „T.” zostało skazane wyrokiem karnym, lecz prezes zarządu Stowarzyszenia. W prawomocnym wyroku karnym z 14 sierpnia 2018 r. Sąd Rejonowy w P. stwierdził, że E. W. jako prezes zarządu Stowarzyszenia „T.” popełniła przestępstwa szczegółowo w nim opisane, nie prowadząc i dopuszczając do nieprowadzenia od stycznia 2010 r. do 21 grudnia 2016 r. ksiąg rachunkowych tego podmiotu, który faktycznie prowadził działalność gospodarczą. Wyrok skazujący miał moc prejudycjalną co do samego faktu prowadzenia przez powodowe Stowarzyszenie działalności gospodarczej.

W ocenie Sądu Najwyższego powodowe Stowarzyszenie, jako osoba trzecia, było uprawnione do kontestowania ustalenia dotyczącego prowadzenia przez nie działalności gospodarczej co najmniej w zakresie dotyczącym rozmiaru (skali) tej działalności – w szczególności, czy była to działalność uboczna, czy główna – i mogło podjąć odpowiednie czynności dowodowe. W tym kontekście poprzestanie na treści prawomocnego wyroku karnego, a ponadto brak ustalenia rodzaju prowadzonej przez Stowarzyszenie działalności gospodarczej i nieodniesienie się w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku do argumentów podnoszonych przez powodowe Stowarzyszenie, uniemożliwiło Sądowi Najwyższemu pełną ocenę stanowiska Sądu Okręgowego w kwestii braku legitymacji procesowej powoda.

Zdaniem Sądu Najwyższego, kwestia prowadzenia działalności gospodarczej przez organizację pozarządową może podlegać weryfikacji przez sąd nawet wówczas, gdy w statucie takiej organizacji nie przewidziano wyraźnie prowadzenia przez nią działalności gospodarczej i – mimo czynności organu nadzorczego nad taką organizacją – nie została ona wpisana do rejestru przedsiębiorstw.

Z tych przyczyn, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. oraz art. 108 § 2 w związku z art. 398²¹ k.p.c. orzekł jak w sentencji wyroku.

